

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 864.

CHICAGO, ILL., 3. APRILA (April 3), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravištvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

MILITARISTIČNA HISTERIJA V ZEDINJENIH DRŽAVAH.

Pred vojno v Zedinjenih državah ni bilo tega militarističnega duha, kot je vladal v evropskih deželah in na Japonskem. Dasi so bili tudi ameriški kapitalistični krogi za močno armado in mornarico, je armada ostala majhna in le mornarici se je posvečevalo veliko pozornosti. Ameriško ljudstvo je bilo ponosno na svoj pacifizem in je z zaničevanjem gledalo na kajzerske in cesarske armade in na prisilno vojaško službo v Evropi. Ta duh so pomagali širiti tudi priseljenci; tisoče in stotisoče jih je prišlo sem, da so utekli vojaščini. Prva leta evropske vojne smo imeli državnega tajnika, ki je bil pacifist. Odstopil je, ker se ni strinjal s politiko približevanja militarizmu in s tem vojni nevarnosti. Predsednik Wilson je še l. 1916 nastopal v volilni kampanji s pacifističnimi gesli. Mnogo jih je bilo. Ampak tudi militaristični duh je prodiral globlje in globlje. Nemške torpedovke pa so mu prilivale olje na ogenj.

Ko je šla Amerika v vojno, je naletela na težave. Primanjkovalo je častnikov; moštvo se ni hotelo prostovoljno priglašati za vojno službo. Ker ni šlo drugače, so ga prisilili. Z ogromnimi finančnimi žrtvami je Amerika zgradila v razmeroma kratkem času mogočen militaristični aparat. Ni bil izvežban kakor oni evropskih velesil — kljub temu je bil mogočen. Ameriške armade so poplavile Francijo in Amerikanci so prepričani, da so zavezniki zmagali edino z ameriško pomočjo. Ako bi te pomoči ne bilo, bi bil kajzer narekoval mirovne pogoje. Ampak o tem ne bomo razpravljali.

Vojna je bila končana, ameriške armade so bile poslone domov in razpuščene, v armadnih in finančnih krogih pa se je pričela sistematična kampanja za trajno militariziranje Zedinjenih držav. Mnogi so hoteli stalno veliko armado. Drugi so propagirali mogočno mornarico. Armada je bila povečana, toda je v primeri z evropskimi armadami majhna. Velikost mornarice je bila določena na washingtonski razoroževalni konferenci. Kar se torej tiče velikosti armade in mornarice, se na prvi pogled ni veliko spremenilo. Pa vendar se je. Militaristična pijanost je ostala. In ostalo je ogrožje mogočne

armade. Aparat ni več tisti kot je bil pred vojno, ampak tak, kakor ga je ta dežela imela ob koncu vojne. Zunanja politika ameriške vlade je zavela še bolj v imperialistične toke.

To še ni vse. Prejšnjo vsaj navidezno pacifistično razpoloženje in vzgojo je nasledilo militaristično rožljanje in militaristična vzgoja. Dijake višjih šol in univerz se vzgaja v militarističnem duhu. V mnogih univerzah so dijaki podvrženi prisilnemu vojaškemu vežbanju. Ko se izvežbajo, postanejo rezervni častniki. V slučaju vojne — ali pa tudi v kakem drugem slučaju.

Militarizem je šel tudi v ljudske šole. Okupiral je mladino tudi izven šolskega časa in jo organiziral v "Boy Scouts" — uniformirane mladinske skupine, vežbane po vojaških metodah.

Pacifistični duh ni popolnoma zatrt. Celo opomogel se je. V prošlem in tem letu se pojavljajo pacifistične in protivojne skupine v raznih cerkvah, v višjih šolah in med liberalnimi krogi. Militarizem se jim zdi nekaj gnusnega, grobega, brutalnega. Pa ga pobijajo, vsaka po svoje in delujejo za svetovni mir, vsaka po svojih metodah.

Militaristi in drugi stoprocentarji so pazili na njihovo delovanje. Večje propagande proti njim pa niso podvzeli do prošlega tedna. Pacifistično gibanje se jim ni zdelo nevarno. Ali pa se jim ni zdel čas še zrel za energični nastop.

Dne 23. marca so imeli pacifisti v neki metodistični cerkvi v Evanstonu (Illinois) shod, na katerem je predaval Brent Dow Allinson o gibanju mladine v Nemčiji v prilog svetovnemu miru. Allinson je mladenič, ki se je med vojno uprl prisilni vojaški službi in je bil raditega poslan v ječo. Ameriška legija in drugi patriotje ga imenujejo "slaker". Na tem shodu so bili navzoči dijaki Northwestern univerze in razni dobri ljudje, ki hočejo s pridigami odpraviti vojne. John W. Gorby in člani Ameriške legije, ki so bili na shodu, so se zgražali nad drznimi pacifisti. Gorby je skočil na oder, opsoval Allinsonu in zahteval, da se razobesi ameriško zastavo. Pacifisti so mu sikali, kakor je navada na ameriških shodih. Člani Legije pa so kričali.

Sovražniki vojne so bili na shodu v veliki večini; sploh je bil to njihov shod; le malo jih je bilo, ki bi odobraval surov nastop kapitana Gorbyja. Ali drugi dan so stoprocentni listi prinesli "senzacionalno" vest, da so udeleženci tistega shoda sikali in zvižgali — zvezdnati zastavi. Prapor te gloriozne republike je bil razžaljen. Patriotični in nepatriotični ljudje so pozabili čitati poročila o washingtonski korupciji in se poglobili v razkritja o pacifističnem gibanju med mladino, ki grozi omajati temelje, na katerih sloni veličina te dežele.

Vršili so se protestni shodi, patriotično dijaštvo omenjene univerze je paradiralo z zastavami, uvedena je bila preiskava. Dognala ni drugega kakor to, da ni nihče žvižgal zastavi in da je bilo sikanje naslovljeno kapitanu Gorbyju, on pa ni zastava.

Ampak kamen je bil sprožen. "Odkrita" je bila velikanska propaganda za pacifizem med mladino, ki jo vodi — nihče drugi kot tretja internacionala. Vsi kapitalistični dnevniki so udarili na tipko ruske internacionala. In to vleče, to ostrasi ameriške ljudi. Pacifističnemu in protivojnemu gibanju hočejo vtisniti značaj kakršnega nima.

Allinson je pripovedoval o mladinskem gibanju v Evropi. Internacionala socialistične mladine šteje stotisoče članov. Vzgaja se jo v duhu prave demokracije in mednarodnega bratstva. Uči se jo spoznavati škodljivost militarizma za civilizacijo in za napredek človeštva.

Ameriški komunisti imajo dva mala lista za mladino; socialisti imajo enega; pacifistična mladina jih ima nekaj več. To ni niti senca v primeri s publikacijami, ki jih imajo militaristične ali napol militaristične organizacije. Mladina je že po svoji naturi bojovita, torej veliko bolj dostopna militaristom kot pacifistom. Ampak mladina se lahko uči. In uči se jo lahko za militarizem kakor ga zastopajo denarni kralji, ali pa za mednarodno bratstvo, kakor ga zastopajo socialisti in drugi radikalci, ali pa za enostavni pacifizem, kot ga propagirajo dobri ljudje.

Mladina se bo učila. Socialistični nazori o preuredbi družbe bodo dobivali med njo vedno več tal. Vojne slike se lahko kažejo v lepih barvah; toda so vseeno vojne slike. Patriotične parade so eno, vojna pa je druga stvar!

Militarizem hoče, da bo mladina služila za hrano topovom. Mi hočemo, da bo služila sebi in človeštvu. Vzgajajmo jo v luči resnice in mladina bo naša, ker je naša! Ne mladina militaristov, ampak naša pada na bojiščih.

Ne pustite se motiti od kričarjev in demagogov. Nevedneži ki mislijo da so radikalni zato, ker blatijo socialistično stranko, so vredni pomilovanja. Ko bi ne bili nevedni, ne bi igrali v roke svojim izkoriševalcem.

SEMINTJA.

"Uspešni" trgovci. — Povrnjeni davki. — Še o podkupninah. — Garyjeve nagloge. — Dogodba v Argentini. — Dvojne vrste potniki. — Grčija v vrsti republik. — Kluksi so se sprli.

Kongres v Washingtonu se zabava naprej z odkrivanji škandalov, ki jih noče biti konec. Podkupnine so deževale v pravem pomenu besede. Hardingova nominacija je bila kupljena. Razni člani kabineta so si kupili svoja mesta. Špekulanti, oljni magnatje, bankirji in podobni businessmani so si delili ljudska bogastva kakor da je to edino njihovo opravilo.

Med vojno so bili pozvani v Washington razni industrialci in finančniki, da bi pomagali s svojimi izkušnjami vladi. Ker so bili patriotični, so dobivali samo en dolar na leto plače. Toda nakazovali so si velikanska vojna naročila, pri drugih pa so vlekli "komišen". Ta "dollar a year" se je pomnožil milijonkrat, in tako ti patriotje niso bili baš slabo plačani.

Republikanska stranka je v kampanji l. 1920 obljubovala, da bo uvedla v Washingtonu, ako bo zmagala, busineško administracijo. Obljubo je držala. V Wilsonovi in Hardingovi administraciji so prevladovali uspešni businessmani. O tem lahko nekoliko razmišljajo tisti, ki pisarijo "članke" v "G. S.", v katerih priporočajo SNPJ. "uspešne" trgovce za glavne odbornike. Sicer pa je imela omenjena organizacija že nekaj izkušenj z "uspešnimi" in "neuspešnimi" trgovci in vzelo je precej truda, predno se jih je odkrivala.

Mr. Mellon, finančni tajnik v Coolidgevem kabinetu, je eden izmed najbogatejših ljudi na svetu, torej zelo uspešen trgovec. Sedanje preiskave so dognale, da ni pozabil kot član vlade svojih interesov, pač pa je pozabil, da bi bila njegova dolžnost zastopati interese ameriškega ljudstva. Korporacije, pri katerih je udeležen s svojim kapitalom, so plačale dohodninski davek; tekom leta ga jim je Mellon povrnil, češ, da so ga plačale preveč. Marsikak milijonec je šel na ta način iz zvezne blagajne.

Mr. Jake Hamon, načelnik republikanske stranke v Oklahomi in oljni magnat, je potrošil v predsedniški kampanji l. 1920 \$1,000,000 za Hardingovo nominacijo. Hamon je bil umorjen — bil je lahkoživček — in ne bo mogel pričati pred preiskovalno komisijo. Kdo je dobil podkupnine in čemu, je senatni komisiji pojasnil

neki Al Jennings, ki je bil svoječasno ropar vlakov, potem se je spreobrnil in postal "evangelist" in političar ter seveda tudi uspešni trgovec.

* * *

Jeklarski trust je napravil v prošlem letu \$108,707,064 čistega dobička. Po odbitku dividend je ostalo v blagajni trusta še \$54,259,993, in to od prebitka v enem letu. Prosperiteta jeklarskega trusta je po mnenju "G. S." Garyjeva zaslug, ki je načelnik direktorija Ameriške jeklarske korporacije. Mr. Gary je prošlo leto najel parnik in se vozil po svetu z družbo drugih milijonarjev. Ko se je vrnil, je v New Yorku predaval, da se je človeštvo preveč oddaljilo od krščanstva. Priporočal je ljudem, naj več čitajo biblijo in se povrnejo v krščansko skromnost in v krščansko življenje.

* * *

Vsak socialist in vsak kapitalist ve, da bi v obstoječih razmerah jeklarski trust delal dobičke in produciral ogromne količine železa in jekla neglede kdo je načelnik trustovega direktorija. Poslovanje vodijo drugi — mnogo ljudi. Garyjev direktorij ima nalogo boriti se proti delavstvu v jeklarnah in skrbeti, da ostane ameriška vlada kapitalistična vlada. Gary niti ne ve, kdo vodi trustove tovarne. Edino kar ve je, da delajo profit. Jeklarski trust je preogromen, da bi ga mogla voditi ena oseba, tudi ako bi ga hotela.

* * *

V Zedinjenih državah je Mr. Gary mogočen gospod, ne zato ker je sposoben ali zato ker je bil enkrat sodnik, temveč raditega, ker reprezentira bogastvo. Sedaj potuje po južnoameriških republikah. Na potu v Argentinijo se je moral podvreči argentinskim naselniškim zakonom, ki so milejši kakor ti, ki jih skušajo ljudje Garyjevega kalibra usiliti Zedinjenim državam. Ko je prišel Gary v Argentinijo, je moral odgovarjati naseljeniškim uradnikom na razna vprašanja, dati odtisek prsta in zagotoviti oblasti, da ne bo postal "breme javne dobrotelnosti". Argentinski naseljeniški zakon zabranjuje osebam, ki so prekoračile šestdeseto leto starosti, potovanje v deželo. Iz Buenos Airesa poročajo, da je moralo iti njihovo veličanstvo Gary skozi isto rutino pred naseljeniškiimi oblastmi, kakor vsakdo drugi, ki potuje v Argentinijo.

* * *

Gary in njegovi spremljevalci so bili užaljeni. Pritožili so se amerškemu poslaniku, ki je brez odloga naslovil na argentinsko vlado noto, v kateri ji je priporočal, naj tozadevne določbe za viziranje potnih listov in izdajanja dovoljenj za potovanje v Argentinijo spremeni v toliko, da se ne bodo tikale prominentnih ameriških potnikov. Argentinska vlada bo morala ubogati, ker je Gary del, velik del današnje ameriške vlade.

Grška državna zbornica se je izrekla za republikansko formo vlade in proti monarhiji. Njen odlok bo šel na referendum. Ako bo ljudstvo pri splošnem glasovanju potrdilo sklep zbornice, bo Grčija prestala biti monarhija in se bo povrnila v vrsto republik. Grški kralj Jurij, ki je dobil zavetje pri svoji zlahti na rumunskem dvoru, pravi, da se ne bo odpovedal prestolu, ker ve, da bo večina grškega ljudstva zahtevala njegov povratek na prestol. Izjavil je, da je še vedno pripravljen žrtvovati se za Grčijo. Ampak Jurij ne bo več sedel na grškem prestolu.

* * *

Med Ku Klux Klani divja frakcijska vojna. Klani iz severnih držav se nočejo pokoriti imperatorju nevidnega cesarstva, ki ima svoj glavni stan v Atlanti. Spor je med južnimi in severnimi kluksovci. Prišel se je ob nepravem času. Ker je Klan za čisto amerikanizacijo, bi imel sedaj dela čez glavo amerikanizirati republikansko administracijo v Washingtonu. Morda bi ne škodilo, če bi jih nekaj povaljali v smoli. Sicer pa so take kazni samo za radikalce.

Kaj bo napravil socializem?

Odgovarjamo vam na to vprašanje. Dal bo vsakemu zdravemu človeku priliko za delo v tistem poklicu, za katerega je najbolj sposoben; zagradil bo vsakemu polno vrednost njegovega dela; skrajšal bo delovne ure in izboljšal življensko stanje delavstva; preskrbel bo ljudstvu zdravo hrano, dostojna oblačila in zdrava, udobna stanovanja; omogočil bo, da bodo delavci dobili počitnice z možnostjo, da obiščejo kraje, kjer se bodo lahko neprisiljeno zabavali in si utrdili zdravje; razširil bo duševno obzorje delavstvu potom izobrazbe in ga naredil pristopnega za pravo kulturo; odpravil bo otroško delo v tovarnah in rudnikih in otrokom bo dal priliko do izobrazbe v šolah in do zabave na igriščih in v prosti naravi. Vse to bo mogoče, ker se ne bo proizvajalo za profit, ampak za koristi splošnosti. Dividende odpadejo v socialistični družbi. Izkoriščanje preneha. Ustvarjena bo podlaga za zdravo razvijanje otrok. Matere ne bodo v skrbeh, kako bodo oblekle in nasitile svoje otroke. Vzroki, ki povzročajo korupcijo in ropanje bodo odpravljani. Vse to pride, kadar se ljudstvo oklene socialističnih nauk in jih bo pomagalo spremeniti v meso in kri. Pridružite se tudi vi delu za socialistični družabni red.

Nove žrtve kralju Premogu.

V Yukonu, W. Va., se je dne 28. marca dogodila eksplozija v rovu št. 1, ki je zahtevala šestindvajset življenj.

Dne 2. marca se je dogodila eksplozija v rovu v bližini Shinnstona, W. Va. Tako se dogajajo druga za drugo, premogarki pa padajo — za premog!

KDOR IŠČE, NAJDE!

Uredništvo "Proletarca" se ni vmešavalo v notranje zadeve slovenskih podpornih organizacij. Pač pa je "Proletarec" prinašal o njih informativne članke. Vedno pa je bil IN BO na strani tistega članstva, ki hoče, da podporne organizacije služijo članstvu ne po koristolovcem. Naša naloga in naša dolžnost je paziti na tiste elemente, ki jim je izkoriščanje podpornih organizacij glavni in edini smoter.

Članstvo SNPJ. bo volilo glavni odbor potem splošnega glasovanja. Mi mu nismo dajali nikakih nasvetov; nismo in ne nameravamo agitirati za nobenega kandidata. Mi smatramo, da je članstvo S. N. P. J. dovolj ZAVEDNO, RAZUMNO IN SPOSOBNO SAMO IZVOLITI GL. ODBOR BREZ ZUNANJIH NASVETOV.

Mi spoštujemo vsakega poštenjaka, neglede na njegovo politično prepričanje. Tudi se zavedamo, da je sposobnost in POŠTENOST glavni pogoj za uspešno vodstvo in upravo pri vsaki organizaciji. "Proletarec" ni še nikdar pisal proti ljudem, ki so v svojem javnem delovanju pokazali da so poštenjaki in vredni zaupanja. Nastopal pa je IN BO proti zavratnim in odkritim klikam, ki mislijo, da delavstvo ni vredno drugega kakor da se ga zavaja, vara in blufa. Taka klika se je zopet zbrala pri ostarelemu listu "Glas Svobode" in pričela z bojem zoper socialiste, ki so organizirani v J. S. Z. Ako bi imeli opraviti samo z osebami, ki so vposljene pri "G. S.", bi šli preko njih s prezirom. Toda za njimi stoji stara nazadnjaška klika, ki je bila že tolikokrat potisnjena v ozadje, pa se od časa do časa ojunaci in se skuša pririniti na vodstva naprednih podpornih organizacij z novimi napori. Sredstev ne izbira. Zgodovina našega javnega življenja to potrjuje. Kakor smo doslej še vselej vrgli take sile ob tla, JIH BOMO TUDI SEDAJ!

Članstvo SNPJ. bo letos izvolilo nov glavni odbor. Prejšnji so bili izvoljeni na konvencijah. Sedaj bo izvoljen potem splošnega glasovanja. Nominacijskih volitev ni; vsak član, ki ni kršil gotovih točk v pravilih, sme kandidirati. Nominira se sam, društvo pa mora potrditi ali pa zavreči njegovo kandidaturo. Lahko jo zavrne tudi gl. odbor ali gl. tajnik ako se kandidatu dokaže, da na podlagi pravil ne more kandidirati.

Volitve glavnega odbora so stvar članstva prizadete organizacije. Spremembe pravil istotako. SNPJ. ima svoje glasilo, ki je bilo v času predlaganja iniciative za spremenitev pravil, v kolikor se tičejo volitev gl. odbora, otvoreno članstvu za razpravo. Kdor izmed članov ni takrat povedal svojega mnenja ali navedel svoja priporočila, tudi sedaj nima moralne pravice mazati papir v drugih listih, najmanj pa še tisti člani, ki so dotično iniciativo zagovarjali in podpirali.

Nekaterim ni po volji, ker so prijavili kandidaturo tudi taki člani, ki bi jo po mnenju gotove struje, ki se je zbrala okoli "Glasa Svobode" ne smeli. Prišli so na dan s trditvijo, da je Jugoslovanska socialistična zveza postavila svoje kandidate v gl. odbor SNPJ. To ni res, in tisti, ki so to laž zapisali, vedo da so zapisali laž. Toda pri tem so priznali, čeprav nevedoma in nenamenoma, da imajo oni svojo kandidatsko listo, za katero agitirajo, prav nerodno agitirajo.

Tako so je dogodilo, da je pričel "G. S." priobčevati "stvarne" kritike. Ampak besede

"stvarna kritika" ne najdete v besednjaku "Glasa Svobode". Njegova zgodovina to jasno dokazuje.

Bili so časi, ko slovenski socialisti v Ameriki še niso imeli svojega lista. Dopisovali so v "G. S." in tudi urejevali so ga nekaj časa. Toda z lastniki "G. S." niso mogli orati skupaj, in tako se je pojavil socialistični list "Proletarec." "Glas Svobode" pa je postal orodje raznih izgubljenih kreatur, ki so mazale po njemu. Kdo se ne spominja dolgoletnih napadov na socialiste, na SNPJ. in na Proletarca? Resnica ni bila "G. S." še nikdar sveta! Nikdar se ni strašil blatiti še tako poštenih oseb.

"Glas Svobode" je glasilo ljudi, "ki k maši ne hodi". Vse njihovo delovanje "za narod" je bilo v tem, da so "šinfali" čez farje. Za svobodomisleca je bil smatran vsakdo, ki ni hodil v cerkev. V političnem oziru je bil "G. S." napredaj kapitalističnim strankam. Tudi v letošnji volilni kampanji je pričel oglašati kandidate kapitalističnih strank. Kljub temu se prišteva med "delavska" glasila, agitiral pa je za tiste stranke, ki so mu dale največ cvenka. Ako je kedaj priporočal tudi katerega socialističnega kandidata, je to storil za tegadelj, da bi si obdržal naročnike. Četudi je privatno podjetje, ustanovljeno za privaten profit, od katerega ni imelo delavstvo nikdar nikakih koristi, je vedno pobiral prispevke v podporo listu in tiskarni.

"Glas Svobode" je zadnja leta izgubil mnogo naročnikov in jih izgublja. Svobodomisleci so se oklenili "Prosvete" in "Glasu Svobode"

so ostale samo sorodne duše, katerih skupnost je edino v tem, da sovražijo socialiste. Stališča nima nikakega. Tako se je iznašel izoliran, brez življenja. Svoje naročnike skuša obdržati s priobčevanjem šund romanov, ki so brez vsake vzgojevalne in literarne vrednosti. Denar je bil in je glavni in edini princip kreator, ki se GRIZEJO v tiskarni "Glasa Svobode".

Že dolgo se zbira v privatnih prostorih mala skupinica, kateri je na poti JSZ. in posebno še klub št. 1 in "Proletarec" ter kuje načrte za boj proti "radikalnim" socialistom v JSZ. Dosedaj so blatili le "tajno". Rojakom, ki so prihajali na obisk v Chicago, so se slikali za nekakšne žrtve težkega dela "za narod", socialisti pa so kajpada sami slabi ljudje, posebno nekateri "zagrizeni fanatiki". Sedaj, ko se bližajo volitve v SNPJ., se jim je zdelo, da je čas ugoden za odprto "ofenzivo". In tako so "stvarne" kritike zagledale luč sveta. Mogoče je, da mislijo z njimi dobiti pomoč za list pri tistih nazadnjaških elementih, ki ne morejo h klerikalcem radi svojih "svobodomiselnih" nazorov — to je, ker "k maši ne hodijo". Mogoče pa je tudi, da mislijo gotovi ljudje še bolj vpropastiti list in tiskarno, da bi se je potem polastili za malo vsoto. Take govornice so se že širile po Chicagi — trosili so jih ljudje, ki so zelo blizu "Glasa Svobode".

"Stvarne" kritike objavlja "G. S." v uredniških člankih. Pisari niso podpisani. Urednik ni podal izjave, da se s članki ne strinja ali da se priobčujejo proti njegovi volji. Vsekakor, ako bi z njimi ne soglašal, ne bi bili priobčeni v uredniški koloni in brez podpisa. Sedanji urednik "Glasa Svobode" je g. Jakob Zupančič. Upravnik, vodja tiskarne in sotrudnik uredništva je g. Albin H. Skubic. Upravitelj tiskarne in upravnik po imenu je g. Majer, oče lastnice lista "G. S."

Blizu tem stoje gotovi ljudje, ki rabijo v "privatnih debatah" iste argumente proti socialistom, kakor jih je navedel pisec "stvarnih kritik".

Vse, kar je med "svobodomiselnimi" socialistom sovražnega, je z njimi. In ta skupina sedaj skuša vreči "diktaturo radikalnih socialistov".

Nekateri izmed današnjih nasprotnikov J. S. Z. so bili svoječasno njeni člani, bodisi da je bila taka moda ali pa so pristopili k nji radi tradicije. Nihče izmed njih ni pristopil iz prepričanja. Nihče izmed njih ni ostal v Zvezi. Socialisti iz prepričanja so jim trn v peti. Uradniška mesta v podpornih organizacijah smatrajo za "korita". Govore o "koritih", pišejo o koritih in opravljajo službe po načelih koritarstva. Razne afere, ki so jih imele slovenske podporne organizacije z odborniki takega kalibra, so dokaz za to trditev. Vse njihovo

"Da je SNPJ. rastla po številu članstva in na premoženju, se imajo člani zahvaliti . . . konservativcem, čeravno se to naše mnenje ne strinja z mnenjem g. Naceta Zlembergerja, ki pravi v svojem dopisu (v Prosveti), da se ima Jednota zahvaliti za vse kar ima edino radikalnim socialistom. — Uprava Jednote je bila skoro ves čas v rokah zmernejših voditeljev. To ve vsak, pa naj potem g. Zlemberger in njegovi ožji sodrugi še tako trdijo, da so radikalci spravili Jednoto na njeno sedanje stališče."

"Glas Svobode" z dne 28. marca 1924.

"... Kar pri Jednoti (SNPJ.) potrebujemo, je dober gospodarski ali nadzorni odbor, sestavljen iz ljudi, ki se pečajo z ekonomijo, ki imajo trgovsko naobrazbo ali pa imajo sami trgovine in so uspešni trgovci."

"Glas Svobode" z dne 24. marca 1924.

"... Bratske podporne organizacije niso nič drugega kakor navadna bizniška podjetja."

"G. S." z dne 21. marca.

delo "za narod" je bilo zapopadeno v koristolovstvu. Vsakogar, ki jim je nasprotoval, so smatrali za osebnega sovražnika, ker vsled svoje nizke mentalitete ne morejo razumeti razlike med osebnimi sovraštvi in načelnimi nasprotji. "Če nisi moj osebni prijatelj, si moj osebni nasprotnik in sovražnik", je njihovo pravilo. In po tem se ravnaajo.

Članki v "G. S.", tikajoči se Proletarca, JSZ. in SNPJ. ter bližajočih se volitev, sploh niso članki, ampak čisto navadna brozga. Tisti ki "kritiko" piše in tisti ki mu pomagajo natančno vedo, da so njihove trditve izmišljene. Ampak to je stara taktika "Glasa Svobode".

Društvu št. 98 v La Sallu predbaciva, da je bilo orodje v rokah "male socialistične struje", ker je predlagalo v svoji iniciativi točko, ki prepoveduje vsako agitacijo pri volitvah v gl. odbor SNPJ. V razpravo o dotični iniciativi so posegli v jednotinem glasilu tudi nekateri člani, ki so aktivni v socialističnem gibanju. Pobjajali so točko, ki prepoveduje agitacijo. JSZ. kot taka pa ni imela pri stvari ničesar, ker se nje ni tikala in se je ne tiče niti danes. To je člankarju v "G. S." znano, in ako mu ni, bi lahko dobil pojasnilo od tistega svoje prijatelja, ki ve več o tisti iniciativi.

Največja bedastoča je trditev o "ultimatumih" klub št. 27 v Clevelandu. Nič manjša nesmisel ni trditev, da hoče JSZ. zvrniti Proletarca na rame jednotini tiskarni. Jednota še nima svoje tiskarne. Da li bo tiskala samo svoje publikacije in tiskovine društvam, ali tudi tuje publikacije, to ni naša briga. Bolj pa je na tem zainteresirana tiskarna "Glasa Svobode". Kjerkoli smo tiskali naše stvari in kjerkoli jih bomo, smo za tisk plačali in plačevati bomo morali, pa naj se tiska Proletarec v svoji, v kapitalistični ali pa v tiskarni kake podporne ali pa socialistične organizacije.

Pisec tega članka se je udeležil vseh sej eksekutive JSZ. in upravnega odbora Proletar-

ca, kar se jih je vršilo tekom zadnjih sedem let. Na nobeni se ni govorilo ne pisalo o "premostitvi" Proletarca v jednotino tiskarno. Kar "Svobodovce" boli je to, da bo SNPJ. zgradila svojo tiskarno in ako bi se upali, bi nastopili v svojem listu tudi proti tisti inicijativi, oziroma resoluciji. Tiskati "Proletarca" se ne brani nobena tiskarna, tudi tiskarna "Glasa Svobode" ne.

Vsakdo, ki ima le malo vpogleda v naše javno življenje, ve, da J. S. Z. ne "postavlja" "svojih" kandidatov v glavne urade raznih jednot in zvez. To trditev so napisali iz zlobnosti in pa iz strahu pred socialisti. Kdo pa je postavil tiste kandidate, ki niso člani JSZ.?

Poznamo vzroke, ki vodijo nekatere ljudi v boj proti socialističnemu gibanju. Poznamo metode, ki se jih poslužujejo. In znano nam je, kako zelo se žele polastiti uradov ljudje, ki niso storili za razvoj in napredek SNPJ. ničesar, pač pa jo blatili in napadali.

Pravijo, da bi radi pisali v "Prosveto", pa jim je gotova klika nataknila "nagočnik". Zato so se oglasili v "G. S.". Zakaj niso pisali proti neljubim točkam v tisti inicijativi takrat, ko je bil čas zato in tam kjer je bilo mesto za kritiziranje? Sedaj pa kažejo "strmečemu članstvu strašno nevarnost". V čem obstoji ta nevarnost? Vprašajte jih, pa bodo prišli v zadrego. Socialisti so jim v napotje, kajti če bi njih ne bilo, bi se zopet moglo "puccati knofe".

Dobro je, da so ti elementi sneli krinko, s katero so se hlinili delavstvu. Pokazali so, da ga sovražijo, da mrze njegov napredek in da jim ni za drugega kakor za "korita" (to je njihova beseda.) Urade naprednih jednot bi radi napolnili z marionetami, ki bi se premikale kakor bi ukazovali "uspešni" trgovci. Ako se jim nakana posreči, bi čez par let dobilo tudi slovensko delavstvo priliko razkriti zanimiv, toda drag "teapot" škandalček.

"G. S." pravi, da se je za napredek SNPJ. zahvaliti konservativcem, ne pa socialistom. Najsposobnejši člani v gl. odboru so bili "zmeri elementi", z drugimi besedami, nesocialisti. Toda o tem bomo še govorili.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je 864. Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

"A mala," je govoril, "se je zgubila v svet. Šla je pot svoje matere. Koderkoli sem hodil, povsod sem iskal žensko, ki bi imela svojega moža na fronti, ki bi jo mogel jaz zapeljati, odpeljati jo s seboj, da bi tudi drugi trpeli, da bi trpeli vsi tisti, ki onečaščajo druge žene in druge deklice, pa imajo doma svoje lastne žene in svoje lastne devojke.

Pa so se vse smejale: Ta čokati, ta grdi! Fej!

Bilo mi je tedaj še huje, o, sedaj pride zadoščenje! Ti, golobičica moja, ti prideš na vrsto!"

Strahotno miren je bil njegov glas.

"Kaj hočete od mene?"

"Tebe, tebe, ali razumeš? Tebe, kakor da sem jaz tvoj mož, da bom čutil tvoje gole grudi na svojih, da bo tvoje telo postalo eno z mojim, da boš v mojem naročju trpela in jokala, v naročju od mnogih žensk nešteto krat razžaljene in ponižane, da boš plačala za ves ta tvoj prokleti spol. Da boš plačala ti in da bo plačal tvoj mož za vse tiste številne reveže, ki jim je ukradel zvestobo njihovih žena — kajti on je lep deček, na sliki vidim! Lep je in lepa si tudi ti!"

"Ne boš me imel!"

"Imel te bom," je rekel mirno.

"Ne," je rekla in se umikala k štedilniku. On se ji je približeval in se je dotaknil.

"Pamet, ženska, gre za tvoje življenje, in še več — da, še več! Gre za —"

"Tiho," je rezko, odklanjajoče odgovorila, "za nobeno ceno, tudi za ceno glave ne!"

"No, no golobičica! Vem, da si junaška," in pritisnil se je k njej.

Zaman je iskala moči, da bi se branila. Sleherna žilica v njenem telesu je bila mrtva in možganom neposlušna.

"Ne moreš se braniti, uboga," je dejal, "nočem te siliti; hočem, da se udaš sama, prav sama, popolnoma prostovoljno. Daleč od vsake telesne sile je moja misel. Samo z dušo — kako to lepo zveni — z dušo te bom vklenil, z ljubeznijo pravzaprav! Vidiš, kako dobro bi bilo, če bi človek ne imel te nerodne duše, srca, te nadležne ljubezni, ha — ha!"

Pustil jo je in se oddaljil. Vlegel se je zopet na posteljo v znak; koleno je dvignil kvišku, pogled v strop, roke pod glavo, žvižgajoč neko poulično berlinsko melodijo.

"Če še to noč ne pojdeš semkaj k meni, ti lepa, ti čednostna Mariška, če še to noč ne postaneš moja neomogućena žena — haha — moja neomogućena žena, tedaj pojdem še to noč in še

to noč te naznanim. Tvoja usoda bo usoda ti-stega Italijana — ali ga ne poznaš?"

Ni odgovorila.

"No, kaj praviš k temu?"

"Kaj pravim" — v njej je zavrelo — "člo-vek božji, pojdi svojo pot, stori svojo dolžnost in mir bo!"

"Haha, Mariška! Dobro, pojdem, a predno grem, poslušaj: Tebe ne bo več, mrtva boš, brezoblična kepa, a tvoja Daša bo ostala v tej vasi sama."

"Ah," je bolešno vzdihnila. "Daša, Daši-ca!"

"Aha! Vendarle ljubezen, Pa to še ni vse! Sama bo ostala, in kakor je majhna, bo v lakoti ponujala svoje telesce za skorjico kruha, vsem, ki hrepenijo po mesu, in če sama ne bo prodajala, si bodo vzeli vojaki sami, ker ni težko vze-ti si tako slabo, drobno telesce. Še hujše bo: Črvi bodo grizli njeno živo telo. Mater bo pre-klinjala, ki je ljubila sebe samo, pozabila pa je na svojega otroka. Mož bo prišel domov, tvoj mož, videl bo gorje in rekel bo: še v grobu pro-kleta, je-li to moj otrok? Vidiš, ženska!"

"Torej nič?"

V kotu je stala. Videla je orkan, kako je prihrumel od daleč, kako je požiral hiše, njo, vso pokrajino, kako jo je vzel, kakor vzame ko-šček papirja, in se je igral z njo, veseleč se, da se ta uboga stvarca dviguje tako visoko.

"Torej nič! Dobro! Grem in jutri zvečer te ne bo več med živimi."

S trdo nogo je stopil na tla, približal se je vratom. Prijel je za kljuko.

"Ostanite, Spiesser!" Svojega glasu se je prestrašila. Prepozno! obrnil se je. Resen je po-stal. Skoraj žalosten, a njegova pot je bila pre-globoko in prejasno začrtana, pot sovraštva, vzniklega v silah, ki jim on ni bil oče. Zato se je vrnil.

Zgodilo pa se je tisto noč:

Grob njega, ki je umrl, da je odrešil izda-jalce, se je odprl.

V snu je vpila: "Proč, proč."

Z rokami ga odrivala. On pa je šel proč in je jokal.

VI.

Mariška je postajala bledejša, starala se je. Z Dašo je govorila le skrajno nujne stvari, včasih je minul teden — in še več — da ni o-govorila hčerke. Mnogokrat jo je dolgo gleda-la, poljubila pa je ni nikdar, kajti zdelo se ji je, da ima sama umazane ustnice, kužne, gnile. Neštetokrat jih je v enem samem dnevu oprala. S prsti je otipavala kožo na ustnicah. Z nohti je drgnila mehko kožico, da so usta krva-vela.

"Mama, zakaj si obrnila očetovo sliko k zi-du?"

Tako je vprašala Daša.

"Da se ne pokvari," je odgovorila. "Sicer pa je vseeno."

Daša je videla žalost v materinih očeh, in postala je tudi sama žalostna. Žalostna je po-stala, dasi ni vedela zakaj, a občutila je nekje na dnu svoje zavesti, nekje prav globoko v možganih, da se godi nekaj strašnega.

"Mama," jo je vprašala, "zakaj si tako ža-lostna; saj imava vsega zadosti, in gospod Spiesser je tudi..."

Obrnila se je Mariška in zbežala je proti cerkvi, ki so jo bili Prusi že davno porušili.

Tam v bližini je postavljala stotnija italijan-skih vjetnikov novo barako.

(Dalje prihodnjič.)

Premogarji ratificirali po-godbo.

Indianapolska konvencija U. M. W. se je izrekla za podaljšanje sedanje pogodbo za na-daljna štiri leta. Potekla je 1. aprila. Pogaja-nja med zastopniki premogarjev in operatorji so se vršila v Jacksonvillu, Florida, meseca aprila. Operatorji so bili pri volji podaljšati pogodbo za dobo enega leta, končno pa so se sporazumeli z zastopniki unije za triletno po-daljšanje. Plače ostanejo iste kot doslej. V po-godbi ni posebnih sprememb.

Predno postane pogodba veljavna, mora iti na podlagi pravil U. M. W. na splošno glasova-nje. Referendum je bil končan dne 25. marca. Za sprejem pogodbe je glasovalo 164,858 pre-mogarjev, 26,253 pa proti. Pogodba je obvezna za premogarska okrožja v Indiani, Illinoisu, Ohiu in zapadni Pennsylvaniji. Druge distrikt-ne organizacije U. M. W. navadno bazirajo svo-je pogodbe po oni, ki je veljavna v prej citira-nih distriktih. Največ glasov proti pogodbi je bilo oddanih v Illinoisu in poročeno tudi naj-več za pogodbo.

Težje stališče imajo premogarji distriktne organizacije, ki vključuje Kansas, Oklahomo in Arkansas. Operatorji v teh državah so na kon-ferenci dne 28. marca v Kansas City, Mo., zahte-vali od zastopnikov unije med drugim tudi zni-žanje plač premogarjem, kar so zastopniki od-klonili. Pogajanja se še niso završila, ko piše-mo to poročilo.

Organizacija premogarjev v Kansasu je zadnja leta mnogo trpela, nekaj radi ofenzive operatorjev, nekaj radi zakona s katerim so hoteli v Kansasu takorekoč prepovedati stavke, največ pa radi notranjih bojov. Predsednik Le-wis je med premogarji v Kansasu izgubil skoro vse somišljenike, medtem ko je bivši distriktni predsednik Howat še vedno priljubljen med njimi. Na kansasški konvenciji premogarjev so mu delégatje prirejali burne ovacije.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Socialistična agitacija v Sheboyganu.

SHEBOYGAN, WIS. — V zadnji izdaji "Proletarca" so bila priobčena imena kandidatov, ki jih je postavila socialistična stranka v Sheboyganu. V priznanje klubu št. 235 je treba pripomniti, da je aktiven ne samo v svojem lastnem krogu in med našimi rojaki, ampak tudi v splošnem delavskem gibanju. Zastopniki kluba JSZ se udeležujejo sej socialističnega lokala, in zastopniki slednjega prihajajo tudi na naše seje.

Naši delavci, četudi jih je malo, torej mnogo store ne samo v našem ampak v splošnem ameriškem delavskem gibanju. Argumenti, da je "slovenskih delavcev premalo da bi kaj dosegli", so torej smešni, kar so dokazali že različni dopisniki. Ako je klub aktiven in ako razpolaga s sposobnimi močmi, postane lahko vodilna sila v mestu, v katerem se nahaja, ker raztegne svoje politične aktivnosti na vse prebivalstvo, ali pa sodeluje s centralno organizacijo v tolikšni meri, da preneha biti navaden klub štirih sten.

Morda je malo naselbin, kjer bi imel socialistični klub toliko in tako razboritih nasprotnikov, kakor jih ima naš. Duhovščina in njeni verni pristaši rujejo in ščujejo proti nam na vse pretege. Sredstev ne izbirajo. Naš klub razglašajo za organizacijo izvržencev in barbarov. Naše člane provocirajo. Kljub temu, naš klub napreduje. Boli jih, ker se razvija — boje se, ker jim postaja vedno bolj nevaren.

V soboto 26. aprila bo naš klub priredil veselico, na kateri bo nastopil tudi slovenski socialistični govornik. Svoje aktivnosti bomo poskušali razširiti tudi na kulturno polje. Klub št. 235 je še mlad. Ko se je ustanovil pred približno leto dni, je takoj naletel na številne nasprotnike, ki so mu napovedali boj na življenje in smrt. Mi nismo držali križem rok, kajti ako bi jih, bi kluba ne bilo več. Nasprotnikov se nismo ustrašili in se jih ne bomo. Naj ruvariijo. Naš klub je organizacija smotrenega dela in to bo ostal. — Član.

Collinwood v in izven delavskega gibanja.

COLLINWOOD, O. — Socialistično gibanje ima v tej naselbini precej nasprotnikov. Naši agitatorji so to izkusili. Collinwood je del mesta Cleveland, vendar pa velja tukajšnja slovenska naselbina za nekako samostojno središče, "neodvisno" od naselbine na St. Clairju. Medtem, ko so naši sodrugi v naselbini ob St. Clair Ave. aktivni, se to ne more trditi o collinwoodski naselbini.

Pri nas vlada v političnem oziru vzruženost že precej let. Od znane prvomajske demonstracije v Clevelandu, na katero je navalila policija, in kateri so sledili progoni, je collinwoodski socialistični klub samo životaril. Nekdanji aktivni sodrugi so ga zapustili, nekoliko vsled razočaranja, največ pa vsled bojazni pred nadaljnjimi preganjanji. In tako je preje močna postojanka padla v mrtvilo. Klub se je pozneje večkrat obnovil, toda do prave aktivnosti ni prišel.

Pojavilo se je takozvano komunistično gibanje in v Collinwoodu je nekaj ljudi ustanovilo klub W. P.,

ki živi največ od zabavljanja zoper socialistično stranko in razume se, zoper njene "voditelje". Ne gre se toliko za tem, da se zgradi kaj boljšega, ampak da se kritizira socialiste, katere je "božja previdnost" poslala v pokoro dobrim in slabim ljudem. Tudi o radikalizmu se mnogo govori — pravzaprav preveč. Radikalizem je poceni in ga je polno tedaj, kadar ni nevarnosti. Ko pa pride, se navadno vsi besedni radikalec poskrijejo in iz kotov kritizirajo—socialiste.

Slovensko delavstvo v Collinwoodu se je torej gibalo zadnja leta v posebnih razmerah pod posebnimi vplivi, ki so dovedli do današnje razkosanosti in indiferentnosti. Nazadnjaštva se jim ne more očitati, vsaj kar se večine tiče. Večinoma imajo dobre namene in žele, da bi ameriško delavstvo čim prej doseglo pozitivne uspehe. Radi bi našli bližnico, po kateri bi se prišlo najhitreje do cilja. Nevarnost pri takih iskanjih je ta, da se pride na pota, ki gibanje v celoti še bolj oddaljijo od cilja. Taka iskanja rešilnih potov so dovedla ameriško delavsko gibanje v konfuzijo, v kakršni se nahaja človek, ki je zgrešil pot in ne ve kam bi se obrnil.

Kar bi v Collinwoodu danes potrebovali, bi bilo nekaj aktivnih agitatorjev za razširjenje Proletarca in par sodrugov, ki bi se zavzeli za obnovitev socialističnega kluba. Pregledoval sem stare imenike naročnikov Proletarca v Collinwoodu. Na enem, ki sem ga dobil od upravnistva v začetku leta 1921, sem naštel 68 naročnikov. Precej izmed tistih jih ni več tukaj. Sedanji imenik izkazuje 52 naročnikov, ali 16 manj kot pred par leti. Skoro vsa agitacija za dobivanje naročnikov Proletarcu v Collinwoodu je bila zadnjih par let odvisna od clevelandskih sodrugov.

Iz drugih naselbin poročajo o živahnem gibanju za razširjenje našega glasila in JSZ. V socialističnih klubih je življenje, da ga je zaveden delavec lahko vesel. Somišljeniki v Collinwoodu, zdramimo se tudi mi, pa pojdemo na delo za naš list in našo socialistično organizacijo. — L.

Sodrugom v Canonsburgu na znanje.

CANONSBURG, PA. — Seje socialističnega kluba št. 118 se v bodoče vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne. Vpoštevajte to in se sigurno udeležite seje, ki se vrši v nedeljo 13. aprila. Privedite s seboj somišljenike, da pristopijo v klub.

Ne bo odveč, ako tudi jaz omenim, kako potrebno je, da se člani redno udeležujejo sej. Organizacija z brezbrzižnim ali neaktivnim članstvom ne more prospevati. Socialistični klubi sestoje iz članstva. Ako so člani aktivni, ako so med njimi dobri agitatorji, tedaj njihova organizacija tudi napreduje. V naši naselbini ima klub vse pogoje za razvijanje. Dela je mnogo za vse sodruge. V klubu je prostora za vse zavedne delavce.

Naš klub je naročil petdeset iztisov majske izdaje Proletarca, nekaj naročil pa bo prišlo tudi od drugih organizacij. Mi se zavedamo važnosti socialističnega tiska in storimo kolikor moremo da se ga razširi.

Sodrugi in somišljeniki, naprej po poti socialističnega dela! — Tajnik.

Razno iz Chisholma.

CHISHOLM, MINN. — Rad bi sporočil kaj novic, pa jih ni. Imamo se "po starem". V majnah delamo trdo, plače pa so slabe kot zmerom.

V političnem oziru se gibljemo kar tjavendan. Farmarska-delavska stranka je šla tukaj na "bum", kajti tudi tu je imela kompanija svoje prste vmes. Poslala je v organizacijo svoje vohune, ki seveda niso povedali kaj so, in ti so napravili svoje delo vestno in točno. Sedaj se nahaja v tukajšnji organizaciji omenjene stranke samo še nekaj članov, ki ne vedo ne kam in ne za kom gredo. Gredo, naj jih prižene tok kamorkoli. Če ne bodo kmalu pomedli mrčesa, ki se jim je urinil v organizacijo, bo konec nič, kakor je navada pri takih rečeh.

Tudi socialistični klub J. S. Z. imamo, ki pa ni taka sila v naselbini, kakor so nekateri soc. klubi J. S. Z. po drugih državah. Še celo unija rudarjev ima tu svojo postojanko, ki tudi ni taka, da bi kompanijam prizadevala velike skrbi. Čemu tudi, če se pa rudarji ne zanimajo za strokovno organizacijo?

V Chisholmu nismo brez radikaleev. Škoda je le, da so večinoma besedni radikalei.

Kompanije vestno pazijo na vsak dogodek in na vsako kretnjo ljudi, katerim ne zaupajo. Zato je napredek v naselbinah po železnem okrožju počasen. Delati moraš, če hočeš imeti kruh, delo pa ti dajo tisti, ki ga imajo. In imajo ga rudniške družbe. Kadar te ne marajo, pa poveži culo in pojdi, magari do predsednika ako hočeš in moreš, kakor hlapec Jernej v Cankarjevi povesti.

Delati za delavsko stvar je v Minnesoti zelo nevhvaležen posel. Kadar te prično kompanije provocirati, se ti cenjeni rojaki posmehujejo, ker je že tako, da povsod, kjer so mase zatirane, najrajše pljujejo po tistih, ki jim hočejo pomagati. Sterle in Bavec bi lahko potrdila to trditev. Ker sta aktivna na način, ki ne ugaja privatnim interesom, sta se jim zamerila. Če pa te ne maram, te bom odslovil in poskrbel, da dela ne boš mogel dobiti. Taka je stvar. Ljudje pa si mislijo: Prav jima je, pa naj bi bila pametna! Upam, da mi ne bosta zamerila, ker ju omenjam v tem dopisu.

Tu je sedaj v ospredju agitacija za Slovenski dom. Ideja je lepa in tudi izvedljiva bi bila, če, če . . . Za gradnjo slov. doma se je agitiralo na Chisholmu že večkrat, in pravili so mi, da prvič pred 12. leti. Sedaj se je zavzelo za to akcijo Pévsko, dramatično in izobraževalno društvo Triglav, ki šteje 27 članov in okoli 15 članic. Med temi je eden, ki trdi da je komunist, 14 je cerkvenih pevcev in pevk, dvajset je pa takih, ki niso ne krop ne voda. To so ljudje, ki jim je vseeno, naj bo tako ali tako.

Če se posreči zanesti med ljudi dovolj zanimanja za akcijo, bo šla naprej in se razvijala. Boj pa bo na dveh frontah, materialni, drugi pa okoli farovškega gaja.

"Proletarca" radi čitamo, nekateri namreč. Škoda, da nima več naročnikov v tem kraju. Dopisi v Proletarcu nam zelo ugajajo. Zadnjič sem čital Zlembergerjev dopis. O Nacetu so mi pripovedovali, da je že stara korenina v socialističnem gibanju. To je značaj! Čast in priznanje, kdor ga je vreden!

Upam, da se ne bo nihče razburjal radi tega poročila. Kdor se z mojimi mnenji ne strinja, ali kdor misli, da slike v naselbini krivo tolmačim, pa naj se oglasi tako kakor sem se jaz. — *Opazovalec.*

Kdo intrigira?

List "Glas Svobode" je v svoji izdaji z dne 26. marca 1924 prinesel uredniški članek, v katerem trdi, da se vodi v krogih J. S. Z. "področna propaganda" za izvolitev gotovih ljudi v glavni odbor S. N. P. J. Nadalje, da je klub št. 27 "... dobil ukaz iz gl. stana J. S. Z., da takoj prekine vsa nadaljna poizvedovanja in pogajanja z ozirom na premostitev lista v Cleveland . . ." S temi "dokazovanji" izvaja, da se hoče J. S. Z. polastiti kontrole v odboru S. N. P. J., kar bi ji pripomoglo, da bi se njeno glasilo tiskalo v jednotini tiskarni.

Vse te trditve so zlagane — namenoma izmišljene!

J. S. Z. ne vodi nikakršne agitacije za izvolitev teh ali onih glavnih odbornikov. Gl. stan J. S. Z. ni poslal klubu št. 27 nikakega ultimata. Nobena naša seja ni razpravljala, da bi dali Proletarca tiskati v jednotini tiskarni.

In da ne boste v skrbeh za naše glasilo, naj povdarimo, da mi za naš tisk plačamo in bomo morali plačevati. Tiskamo ga pa tam, kjer imamo najboljše pogoje. Z besedo "KAPITALISTIČNA" tiskarna bije Glas Svobode sam sebe po zobeh.

J. S. Z. ni imela nikakih stikov z društvom v La Sallu, ki je predlagalo inicijativo, katera določa, da se voli gl. odbor s splošnim glasovanjem. Ako gospoda, ki kujeta članke v Glasu Svobode tega ne vesta, bi to morali vedeti tisti, s katerimi sta v zvezi.

J. S. Z. ni intrigirala proti "G. S.". To ni naše sredstvo. Pustili smo ga ob strani kot pustimo vsak brezpomemben list.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

Stališča socialistične stranke.

Ako ste prejeli februarško izdajo strankinega glasila "The Socialist World" in ga prečitali, ste razvideli, kakšno stališče zastopa naša stranka z ozirom na delovanje za ustanovitev skupne delavske stranke in v podobnih vprašanjih.

Precej podatkov dobite v izčrpnem zapisniku seje eksekutive soc. stranke, ki se je vršila v St. Louisu. Resolucija, s katero stranka ponovno zahteva priznanje sovjetske Rusije, je priobčena v celoti. Eksekutiva je sprejela resolucijo, tikajočo se politike ameriške vlade v Mehiki, nadalje resolucije proti Ku Klux Klanu, imperialistični politiki francoske vlade, korupciji zvezne vlade itd.

Ker je dobro, da so naši sodrugli kolikor največ mogoče poučeni o vseh strankinih stališčih in njenih aktivnostih, jim priporočamo, naj vsako izdajo omenjenega mesečnika dobro prečitajo. Ako ga ne prejimate, sporočite to tajniku vašega kluba, ki naj pošlje naslove vseh takih članov tajništvu JSZ. Vsak dobrostoječ član je ob enem naročnik lista Socialist World; naročnino zanj je vključena v članarini.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaleglo, če bi čitali mirno in prevdarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

Književni vestnik.

Ameriški družinski koledar za leto 1924.

Iznenadila me je kritika g. Zvonka Novaka v "Prosveti" z dne 2. januarja tako zelo, da sem moral prijeti za pero (červano ni kritiziranje moj posel) in napisati nekaj, da ne bodo Amerikanci mislili, posebno o romanopiscu Cerkveniku tako kakor misli g. kritik. Mislim namreč predvsem na odstavek kritike, ki obdeluje črtico "Sonjino maščevanje" in dramo "V kaverni" — dvojce od s. Cerkvenika

Kritike pisati je težka reč. Zato mora kritik dobro preudariti kaj bo napisal — zakaj pomisliti mora, da bere kritiko na tisoče ljudi. In pomisliti mora tudi, da kupuje in bere pretežna večina ljudstva samo ona dela — ki jih kritik dobro oceni in priporoči. Samo je preleno, da bi si o delu ustvarilo lastno sodbo. Zato je kritik silno važna oseba v razvoju vsega literarnega ustvarjanja. F. Šalda (češki kritik in estet) pravi: "Kritik, če hoče biti zares kritik, mora imeti najprej strastno zvezo in razmerje do umetnosti, osebno in doživljeno razmerje; brez takega razmerja ni kritika in žar tega razmerja ustanavlja njegovo mesto na lestvici vrednot. A ne samo to: tako zvezo in razmerje si mora pred vsako umetnino znova in znova izbojevati ter pridobiti z žrtvami: vsa vrednost in vse razkošje in bolest kritike je v tem, da si neprestano z nova pridobiva svojo gotovost, svojo poštenost, svoja trdna, varna, nevarljiva tla." In potem pravi še isti estet: "Kritik sodi, če je to, kar podaja umetnik življenje ali mu jemlje vrednost in ga oskrinja! Tako je glavno vprašanje, s katerim mora kritik vpraševati."

Kritika Novaka pa se z vsem tem prav nič ne strinja. Ni globoka, niti ni malo literarna. Ko sem jo prebral, sem bil prepričan, da jo je napisal v istem hipu, ko mu je ostala v glavi samo še nejasna kolobocija prečitane knjige, kar se seveda rado zgodi, če bere človek knjigo, ki so jo spisali različni pisatelji. Njegova kritika je površna, skoraj bi rekel, da je malomarna in smelo trdim, da g. kritik niti ne razume Cerkvenika, dasiravno je ta preprost in lahko razumljiv. In kaj piše g. kritik v "Prosveti": "Pisatelj Angelo Cerkvenik je spisal za letošnji koledar črtico "Sonjino maščevanje" in pa dramo "V kaverni" v treh dejanjih. V črtici se ni izkazal posebnega mojstra. Pripovedovanje mu teče nekam raskavo. V besedah ni preveč izbirčen. Iz stavkov zija precejšnja revščina v slogu in besedah. Tudi tvarina, ki jo obdeluje se mi zdi pretirana. Izkratka, ta črtica se mu ni posebno obnesla."

O drami piše takole:

"V svoji tridejanki "V kaverni" ni pisatelj baš nerojen. Govorica mu teče gladkeje, kar se mi zdi zelo čudno. Če bi čital oboje in vedel o črtici, da je njegova, a o drami pa ne, da jo je naredil on, bi nikoli ne mogel reči, da je oba proizvoda pisala ista roka. Drama je glede na vsebino in jezik še dokaj posrečena. Vendar pa se mi zdi, da bi pisatelj napravil boljše, če bi naredil iz nje zelo lično in zanimivo povestico. Drama ni za velike odre. Majhni pa je morda sploh ne morejo uprizoriti. Snov ni posebno velike izrednosti. Vsi vemo, da je vojaško življenje odurno in surovo. Vsem je dobro znano, da so avstrijski oficirji strašno kruto postopali s priprostim vojaštvom. Dejanje je premalenkostno za splošno človeštvo. Je prelokalnega značaja. Shakespearjev je zelo malo na svetu."

Tako se je odrezal g. kritik. Sramotno je, če človek nima vesti in razblebeče o dobrem človeku samo

dozdevne slabosti. In isto velja za kritika, ki napačno kritizira pisatelje. Toda ali je to sploh kritika, kar je napisal g. Novak? To je tako banalno, tako prostaško, da se čudim, kako more biti človek tako predrzen in napisati kaj takega.

"Sonjino maščevanje" je lepa, preprosta momentna škica iz tragike ruske Kalvarije. Ali ste razumeli g. Novak Sonjin dnevnik, ki se pričinja na strani 78? Ali ste razumeli npr. tole: "Danes bom ubila svojega lastnega očeta, ki je moje življenje že davno, davno ubil. Mrlič ubije živega! Moj oče — ne, moj oče ni moj duševni oče, in ker je moja duša silnejša nego moje telo, se mora moje telo pokoriti moji duši. Duša? Ali je? Živi? . . ."

"V kaverni" je drama, ki je tako globoka, da jo niti g. kritik ne umeje. Pravi, da je dejanje premalenkostno za splošno človeštvo. Ta stavek jasno razodeva strahovito malomarnost njegovega poglobljanja v umetnost. Kaj pravzaprav hoče s tem? Ali ni duševna veličina poročnika Krippnerja v boju z demoni tako silna, da je sama v sebi že popolnost v načinu izražanja umetnikovega hotenja. To dejanje je tako grozno-veličastno, da bi našli Shakespearjevi duhovi že zdavnaj zaželeni mir in pokoj, ko bi poslušali umazanega Krippnerja. Tudi za Shakespearja velja tisto: Ni vse zlato, kar se sveti. (Drama ima samo nekaj tehničnih napak, ki pa se dajo popraviti.)

V tem ravno tiči vsa jalovost slovenskih kritikov. Inozemska dela hvalijo, ker jih hvalijo vsi, če so dobra ali slaba in ker spada to že k oliko in presojevanju "inteligentnosti", domača se morajo uničevati — če so slaba ali dobra, ker je to lepa slovenska šega in se je prvi obregnil vanjo Cankar rekoč: "Kdo si, ki me neutrudoma obmetavaš z blatnimi kepami, ves uverjen, da je umetnik vlačuga, s telesom in z dušo naprodaj vsakemu pijanemu furmanu?"

In še nekaj g. kritik: Pomedite najprvo pred svojim pragom, potem šele očitajte priznanemu umetniku revščino v slogu in besedah — ki zelo očitno sije iz vaše kritike. Tudi v slovnici niste podkovani. Sicer pa: Clara pacta, boni amici — odkrita dejanja (bese-de), dobri prijatelji. In nič zamere!

Toda, da še dodam nekaj splošnega. Ta koledar je brez dvoma najboljši slovenski koledar. Izmed slik je samo Brangwynov "Križev pot" umetnina. "Pregled" je izvrsten in tudi oprema je lepa. Pri nas, v Sloveniji, je napravila ta knjiga zelo dober utis.

T. SELIŠKAR.

Listu v podporo.

VI. Izkaz.

CHICAGO, ILL. — Charles Pogorelec, \$25.00;	
Andrew Kobal, \$1.00	\$ 26.00
RINGO, KANS. — Ignatz Sluga	1.00
COLUMBUS, KANS. — Frank Čemažar	1.00
MULBERRY, Kans. — L. Rodek	.15
FRONTENAC, KANS. — L. Priložnik	.50
EDMOND, OKLA. — Frank Knafelc	.90
W. NEWTON, PA. — Jos. Zorko	.60
PIONEERVILLE, IDAHO. — Louis Painich	.50
KANE, PA. — John Stermberger	.25
PITTSBURGH, PA. — John Munich	.25

Skupaj . . . \$ 31.15
Prejšnji izkaz . . . 133.36

Skupaj . . . \$164.51

Brez naslova.

Zelo nerodno je, če moraš indorsirati nekaj, kar ne maraš. Socialisti v mestu Milwaukee "niso dosti pridni". Kljub temu so jih tisti, ki so jih nazivali za izdajalce delavstva, priporočili delavcem, da naj volijo zanje. Res, nerodno je! Dobro pa je, kajti mogoče se bomo počasi sprijaznili in spoznali, da lahko orjemo skupaj na skupnem polju. S psovanjem se nič ne opravi.

Sodrug Kajtebriga je dobil avtomobil, ki so mu ga poklonili čikaški socialisti. Globoko ginjen se je zahvalil radodarnim srcem. — Ej, kako bi pisal flečkarnski žurnal, če bi bilo to res! Kazimir pa je res dobil avtomobil, zelo lep, in menda Rev. Plevnik tudi. Lepo je bilo! Otroci so priredili igro svojemu ljubljenu župniku, potem je šel na oder Mr. Banič in v "vznešenih" besedah pozdravil prečastitega gospoda župnika k njegovemu rojstnemu dnevu. Zatem pa avtomobil! Krasno! Župnik je bil ginjen — sveda je bil. Ljudje tudi. Danes se vozi revni frančiškan v avtomobilu, ljudje, ki so mu ga kupili, se pa drenjajo v karah. Imenitno!

"Edinost" se veseli, ker je dobil nadškof Mundelein naslov kardinala. "Tudi Slovenci se veselimo odlikovanja tega našega dobrotnika . . . On je poklical naše frančiškane v Chicago in jim naročil, kako naj delajo. Podpiral jih je in zagovarjal, vsikdar in povsod. Ko bi njega ne bilo, kedaj bi bili nasprotniki že dosegli naše uničenje našega podjetja . . ."

" . . . že dosegli NAŠE uničenje NAŠEGA podjetja . . ." Gospodje, kaj pa se to pravi?

Frančiškani so priznali v tem stavku to, kar je Proletarec že mnogokrat pisal. Mundelein je bil z "našimi" frančiškani, ker so mu največ prispevali in na polju katoliške(?) propagande tudi največ delali.

Ista "E." očita "Glasu Svobode" potvarjanje vesti. Toda v tem oziru si lahko oba lista sežeta brez skrbi v roke. Kdo bi sploh pazil, kaj je resnično in kaj ni. Za njihove čitatelje je vse dobro.

Pri "Glasu Svobode" so postali silno skrbni za bodočnost SNPJ. Njegovi uredniki, oziroma urednik in upravnik, sta šla med kampanjske "managerje", ker hočeta obvarovati nekoga, pa ne povesta natančno koga. Ampak lotili ste se stare taktike, ki se vam je še vselej ponesrečila. Nekateri Faletiči so se izpametovali, kakšnega pa se še zmerom iztakne.

Saprabolt, to jim diši SNPJ. — grešnim dušam! In čudno, vsi ti karakterji vedno govore o "koritih". To pomeni, da ne vidijo v jednotinih uradih nič drugega kakor korito. Vidite, zato se pa vas ljudje boje! Imajo skušnje z vami.

SNPJ. je v "grozni" nevarnosti. In glej, prikazala se je zvezda vodnica, ki jo hoče privedi iz puščave. Ven iz dežele majnarjev med učene ljudi! Klic te zvezde zavodnice ne bo segel daleč. Dosegel bo nizke mentalitete, koristolovce in lažnike, potem pa bodo vsi skupaj utonili v blatu. Čas je že. Lahko noč!

Nace Žlemlberger je razburil z nekim dopisom klerikalce in "svobodomislece" whatever that is. Počasi prihajajo skupaj: "Edinost" joka, "Glas Svobode" tar-na, Pirc bo pricapljal za procesijo, zadaj pa bo šepal nikdar trezni Peter Zgaga. Sem pa tam se bo procesiji pridružil kak namišljen "radikalec", kak gl. odbornik neslavnega spomina, morda nekaj oboževalcev pečlarskih legend in zapiti, bankrotirani študentje. ,

Ako bo ta procesija hotela plesati kolo, ji bomo mi žvižgali melodijo. K. T.

BALOKOVIČEV KONCERT V DVORANI SOKOL CHICAGO.

V nedeljo 30. marca se je vršil pod avspicijo hrvatskih pevskih zborov v češki dvorani Sokol Chicago koncert, na katerem je nastopil hrvatski violinist Zlatko Baloković.

Režija je objavila izčrpnke pohvalnih kritik o Balokovičevih nastopih v New Yorku in v evropskih mestih, v katerih je bil slikan kot eden največjih umetnikov na svetu. Ker pa Baloković ni niti od daleč tako znan kakor n. pr. violinist Kreisler, in ker je navada, da se hvali vse boljše violiniste in umetnike sploh po enaki metodi v kolikor se tiče reklame, je bilo treba vzeti objavljene izčrpnke kritik na znanje in počakati koncerta.

Dvorana Sokol Chicago, v kateri se redno vrše češke dramske predstave, je zelo primerna tudi za koncerte. Naznanjeno je bilo, da se prične koncert ob 2. Dvorana pa je bila še skoro prazna. Prireditelji so čakali do 3. popoldne, da se je dvorana vsaj deloma napolnila.

Bodisi, da koncert ni bil dovolj oglašan, bodisi da med jugoslovanskim občinstvom v Chicagu ni dovolj zanimanja za glasbo, udeležba ni bila taka kot bi bila lahko in morala biti.

Kar se tiče koncerta samega: Kritiki v New Yorku in v Evropi niso pretiravali v pohvalah Balokovičevega talenta. To je umetnik, ki ima pred seboj še sijajno karijero. Svoj instrument popolnoma obvlada. Občinstvo je naravnost očaral. Nikomur, ki se je koncerta udeležil, ni bilo žal. Kdor se ga ni, bo imel priliko slišati Balokoviča na koncertu, ki ga bo priredil v Orchestra Hall enkrat meseca maja. — AT.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Frances A. Tauchar, na agitaciji v Kansasu	97
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	3
Joseph Koenig, San Francisco, Cal.	3
Frank Ludvik, Cleveland, O.	2
Anton Ocepek, Pittsburgh, Pa.	2
Max Martz, Buhl, Minn.	1
Jos. Zorko, W. Newton, Pa.	1
Jacob Kotar, Warren, O.	1
Marko Tekave, Canonsburg, Pa.	1
Frances Godina, Chicago, Ill.	1
Nace Žlemlberger, Glencoe, O.	1
Joseph Tursich, Barberton, O.	1

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomislec, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Eksekutiva W. P. se je izrekla Cvetkovu in Kutuzoviću.

Frakcijski spor v hrvatski sekciji Workers' Party, ki se je z odstopom Cvetkova in Kutuzovića od uredništva "Radnika" še povečal, je spravil organizacijo v tako anarhično stanje, da je zadevo prevzela v rešitev eksekutiva omenjene stranke.

Mnogi člani hrvatske sekcije W. P. so delovali proti sedanjemu večini sekcije odbora in pomagali širiti Cvetkov-Kutuzovićeve list "Novi Svijet".

Dne 24. februarja se je vršila glavna zasliševalna seja eksekutive W. P., na kateri so nastopili zastopniki obeh struj v hrvatski sekciji. Prišli so oboroženi s prevodi člankov iz "Radnika", "Novega Svijeta" in z izčrpkami govorov.

Zaključek eksekutive je bil proti Cvetkovu in Kutuzoviću, toda tudi sedanjemu odboru hrvatske sekcije ni dala popolnega zadoščenja. Članstvu sekcije je eksekutiva priporočila, naj izvoli na prihodnji konferenci tak odbor, s katerim bo moglo harmonično delati. Spor še ni ponehal in se bo nadaljeval na konferenci hrvatske sekcije W. P., ki se je vršila ta teden. Eksekutiva W. P. je poslala svojega posebnega zastopnika, ki je skušal pomiriti vznemirjene duhove.

Največje zadoščenje pa je dobila Fišerjeva struja s tem, da je eksekutiva zabičila članstvu bojkotirati "Novi Svijet", ker nima stranka nad njim nobene kontrole.

PRIREDBE SLOVENSKEH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Priredbe slovenskih organizacij v Chicagu.

Soc. klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava dne 6. aprila v dvorani Č. S. P. S.

Skupna društva S. N. P. J. — Proslava 20 letnice obstanka SNPJ — banket, dne 12. aprila v Pilsen Sokol dvorani S. 18. in Ashland.

Nada, šte. 102, S. N. P. J. — Slavnost petnajstletnice v nedeljo dne 27. aprila 1924, v Narodni dvorani.

Peovski zbor "Sava" — domača zabava dne 3. maja v dvorani S. N. P. J.

"Narodni vitezi" šte. 39, S. N. P. J. — plesna veselica dne 11. oktobra, v Narodni dvorani.

"Zvon" šte. 70, J. S. K. J. — vinska trgatev dne 8. novembra v Narodni dvorani.

Soc. klub šte. 1, JSZ. — Dramska predstava, dne 9. novembra v dvorani ČSPS na 18ti cesti.

Peovski zbor "Sava". — Koncert v nedeljo dne 23. novembra v Pilsen Sokol dvorani na Ashland Ave. in 18ti cesti.

Soc. klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava dne 3. jan. 1925 v dvorani Č. S. P. S.

Soc. klub šte. 1, JSZ. — Dramska predstava, dne 1. marca 1925 v dvorani ČSPS.

Ako priredbe vašega društva še ni v gornjem seznamu, blagovolite obvestiti zvezinega tajnika, da bo uvrščeno v prihodnjem. Ako katero društvo opazi kakšno pomoto ali pomanjkljivost, naj to naznani tajniku, da se prihodnjič popravi. — *Blas Novak*, tajnik, 2659 S. Springfield Ave.

Če bi bile take tožbo mogoče v vseh podobnih slučajih ...

Iz St. Louisa poročajo, da je Mrs. Mary Shuppe vložila tožbo proti upravitelju zapuščine John H. Martina za odškodnino v znesku \$10,000.

John H. Martin je bil pri Mary Shuppejevi na hrani in stanovanju. Ker se je naveličal življenja, je pritrdil vrv na cev pod stropom in se obesil. Zapustil je precej premoženja. Mrs. Shuppe pravi, da ji je Martin obljubil, predno ga je vzela na stanovanje, da se bo "spodobno" obnašal. Vložila je tožbo za odškodnino radi tega, ker je prelomil obljubo s tem, da je napravil samomor in tako v njeni hiši "kršil mir in red" ter zbegal njeno družino.

Ako je sodnik, pred katerim se bo obravnavala vršila, pristaš miru in reda, bo Mrs. Shuppe tožbo dobila in kar bo vredno še več, tudi nekaj tisočakov.

Dobro bi bilo, če bi se podobne tožbe vložile tudi proti militaristom in vsem tistim, ki pošiljajo ljudi na bojišča, da se more med seboj. S takimi ukazi kršijo tudi oni "mir in red" in ljudje, če bi bili pametni, bi jih tožili za odškodnino, ali pa na kak drug način obračunali z njimi.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., April 1st, 1924.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Anton Slabe, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management, of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher, Jugoslav Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor, Frank Zaitz, 2439 S. Ridgeway Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2439 S. Ridgeway Ave.; business manager, Anton Slabe, 1858 W. 22nd St.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the Yugoslav Socialist Federation.

Trustees: John Olip, 2426 S. Clifton Park Ave.; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave.; Frank S. Tauchar, 2728 S. Ridgeway Ave.; Frank Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave.; Philip Godina, 3211 S. Crawford Ave. All in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds or other securities than as so stated by him.

ANTON SLABE, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 27th day of March, 1924.

ANTON C. LANDES, Notary Public.

(My commission expires April 26th, 1926.)

MAJSKA IZDAJA "PROLETARCA".

Ali je vaša naselbina že poslala naročilo za majsko izdajo Proletarca? Ali ste se potrudili pri organizacijah h katerim pripadate, da so naročile nekaj izvodov majske izdaje? Ali ste bili pri trgovcih v vaših naselbinah in jim priporočili, naj oglašajo svoje tvrdke v majski izdaji?

Do 26. marca smo dobili za 1200 izvodov majske izdaje več naročil kakor pa do istega dneva prejšnje leto. Ako bodo naročila prihajala po tem merilu, bo cirkulacija letošnje majske izdaje skoro podvojena.

Čim več naročil in čim več oglasov ki bi pomagali kriti stroške, toliko večji bo obseg lista. Dobiti naročila ni samo naša, ampak tudi vaša naloga. Izvršujte jo. — Tudi posamezniki pošiljajo naročila. J. Rodica, Greensboro, Pa., je naročil 50 iztisov majske izdaje, ki jih bo skušal razprodati med delavci v svoji naselbini. Drugi jih naročajo po dva, pet, deset in nekateri tudi več.

Vsem naročnikom, ki so zaostali z naročnino pa je še niso obnovili, bodo poslani opomini. Kdor naročnine ne bo obnovil, mu bo list ustavljen predno izide majska izdaja.

Letošnja majska izdaja Proletarca mora najti pot v vsako, še tako skrito slovensko naselbino. In da se bo to zgodilo, so nam dokaz naročila in pa divjanje nasprotnikov socialističnega gibanja. Oni čutijo in vidijo, da se "Proletarec" širi, pa mu skušajo ovirati pot. Preslabi so, da bi jim uspelo.

Cene majski izdaji so:

Posamezen iztis	\$.15
10 iztisov	1.25
25 iztisov	3.30
50 iztisov	6.00
100 iztisov	11.00
250 iztisov	26.00
500 iztisov	45.00
1000 iztisov	80.00

Naša želja je, in vaša tudi, da proslavimo naš praznik čim dostojnejše. Razširimo majsko izdajo Proletarca. Priredimo shode, sestanke in druge priredbe, na katerih si bomo dobili nadaljnjih moči za delo po poti k našemu vstajenju!

Dramski Odsek Kluba Št. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL.

vprizori v nedeljo 6. aprila 1924

VIDVORANI Č. S. P. S.,
1126 West 18th Street

DRAMO V TREH DEJANJIH

"GOLGOTA"

Spisal Sergjan Tučič.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne.

PRIČETEK IGRE OB 3.

Po igri ples in prosta zabava.

Med in po predstavi igra Kufrinov orkester.

Vstopnina 75 centov.

OSEBE:

On	Anton Slabe
Makarij, prior	Andrew Kobal
Demetrij	John Olip
Apolonij	John Rayer
Polikarp	Frank Udovich
Hilarij	Charles Renar
Kvirin	Frank Ceglar
Ciril	Martin Mihelich
Evzebij	Louis Zajc
Bonifacij	Anton Andrejasich
Peregrin, vratar samostanski	Fred J. Brash
Žena	Frances A. Tauchar
Ljubimec	Charles Pogorelec
Sluga	Frank Rudman

Režiser Anton Slabe.

Drama "GOLGOTA" še ni bila vprizorjena na nobenem slovenskem odru v Ameriki. V njej se kaže hrepenenje po življenju zunaj samostanskih zidov, v solncu in svobodi. Slika se licemerstvo in hinavičina, ki preveva v samostanski atmosferi, zloba in ignoranca, ki nasprotuje prostemu poletu duha. Slede razočaranja in prevare. Drama je vsekakor vrlo zanimiva. To bo tudi zadnja igra dramskega odseka v tej sezoni.

V prihodnji sezoni se bodo vršile dramske predstave na sledeče dneve: V nedeljo 9. novembra 1924; v nedeljo 4. januarja, v nedeljo 1. marca in v nedeljo 10. aprila 1925 v dvorani Č. S. P. S.

V četrtek 1. maja zvečer se vrši majska proslava vseh socialističnih organizacij okraja Cook v Douglas Auditorium. Kdor le more, naj se te proslave udeleži.

“Med tujerodci je največ butlegarjev”.

Čikaški sodnik Henry M. Walker je na neki obravnavi dejal, da je med tujerodci največ “butlegarjev” ter jih radi tega po očetovsko pokaral. Amerikance je pohvalil, češ, da so v tem oziru pridnejši kakor “foreignerji”.

Sodnik Walker mogoče ni čital razkritij pred preiskovalno komisijo v Washingtonu; ako bi, bi vedel, da je zelo zelo veliko prominentnih Amerikancev v “butlegarskem” biznisu. Celo člani kabineta so zapleteni vanj. En dober ameriški “butlegar” napravi več “biznisa” kakor pa sto “foreignerskih”, kajti slednji prodajajo strup v malem, prvi pa v velikih količinah.

Tudi evangelisti prohibicije niso posebno čisti. William H. Anderson, predsednik “Protisalunske lige” je bil tako vesten v svojem uradu, da je bil tiran pred sodišče radi potvarjanja listin in poneverb. Krivda mu je bila dokazana in bil je obsojen na eno do dve leti zapora. Poslan je bil v Singsingske zapore v New Yorku, v katerih bo znan pod številko 75745. Amerikanci so res zakonoljubni ljudje, ako nimajo prilike, da bi jih prelomili. V ostalem nimajo foreignerjem ničesar očitati.

DRUŽINSKO ŽIVLJENJE.

Ko je nekega večera soprog odprl vrata svojega doma, zaigral mu je smehljaj na ustnih. Sobe njegove hišice so bile počedene, miza pogrnjena in svojo soprogo je našel zaposleno pri peči.

Ko je prihajal v prejšnjih mesecih ob večerih domov, je vselej našel hišo v neredu, zmučeno ženo in jokajočega otroka.

“Kaj se je zgodilo”, je vprašal svojo ženo, ko je opazil zadovoljen izraz na njenem licu.

“Ne moreš si misliti, zato ti moram povedati. Danes zjutraj je prišla k nam gospa Smith in ko je zagledala grde izpahke na Aninem telesu, me je vprašala, če sem jih skušala odpraviti. Rekla mi je, da je ona rabila mazilo, o katerem je prepričana, da bo ozdravilo otroka. Pojasnila sem ji, da smo poskusili vse, toda brez uspeha. Nato je šla domov in prinesla lonček tega mazila.

Gospa Smith je dela to mazilo na otrokovo kožo in otrok je postal miren.

Ko boš šel nocoj k brivcu, želim, da stopiš v lekarno in kupiš lonček BISMOLATA, ki stane samo 50c. Ako ga nimajo v lekarni, tedaj ga bomo naročili naravnost od WALINDER LABORATORY, 4452 Wilson Ave., Chicago, Ill.”

(Adv.)

Finančna sila tega zavoda
Vam jamči vseobčo sigurnost.

SLOVENC V AMERIKI

otroci — njih roditelji — in roditelji teh, poverjujejo svoje bančno poslovanje našemu zavodu — in vsak izmed njih ceni uspeh svojega neprestanega stika s to največjo jugoslovansko banko v Zedinjenih državah.

In vi, ki pri nas ne vlagate, niti ne investirate, brez razlike kje stanujete, prepričajte se, da je za Vas najuspešnejše, ako poverite Vaše bančno poslovanje nam.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulica,
CHICAGO, ILLINOIS.

Pošiljamo denar v staro domovino najceneje in najhitreje. PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo tudi svedočbe (affidavits) za naseljence.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(300 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
VZORI IN BOJI, črtice, vezana ..	1.50
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana ..	1.00
KLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20
EMOTE IN KONEC GOSPODI-NE PAVLE, (I. Zoroe), broširana ..	.40
EVONARJEVA HOI, povest, broširana ..	.65
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rade Murnik), broširana ..	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75
II. zv. vezan ..	1.50
III. zv. vezan ..	1.50
IV. zv. vezan ..	1.25
V. zv. vezan ..	1.00
VI. zv. vezan ..	1.00

PESMI IN POEZIJE

PESNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba ..	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana ..	.30
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba ..	.50
POELJE, (Fran Levstik), vezana ..	.90
POHORSKE POTI, (Janke Glasar), broširana ..	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana ..	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana ..	1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma-char), vezana ..	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, pesmi, broširana ..	.65
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana ..	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana ..	.25
SLABE PEŠMI, (Peter Bečuš), trda vezba ..	.50
TRBOVLJE, (Tone Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana ..	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana ..	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesmitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana ..	.50
BENESKI TRGOVECI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana ..	.25
DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih ..	.30
GAUDEAMUS, komedija v 4 dej., ..	.60
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	.60
KASIJA, drama v 3 dejanjih ..	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
NAVADEN SLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	.35
NOČ NA HMEJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana ..	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
ROMANTIČNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BEŠUBE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatna ..	.20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kera) ..	5.00
DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi) ..	.10
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana ..	1.25
JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	1.00
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	.25
KDO UNICUJE PROIZVAJALNJE V MALEM ..	.30
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	.20
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecj)	.25
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HEBVATOV IN SRBOV, (Matija Pire) ..	.40
MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA SLOVSTVA, (Fran Drlina), vezana ..	2.00

MLEKARSTVO, s črticami s živilnoroji s slikami ..	.75
NALEZLJIVE BOLEZNI ..	.35
NARODNOGOSPODARSKI ESEJI ..	.25
NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45
NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ ..	.75
O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana ..	.40
OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA ..	.50
POGLED V NOVI SVET ..	.70
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.00
POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami ..	.35
PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI, (Ivan Robida), vezana ..	1.15
RASTLINSTVO NAR. ALP, (F. Seidl) ..	.95
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) ..	.35
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana ..	.45
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno ..	2.00
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Osvald), broširana ..	.50
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
SRSKA POČETNICA, (J. T.) ..	.80
SPRETNOST KUHARICA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana ..	.50
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
V NOVO DEŽELO, (E. K.) broširana ..	.35
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25
VADEŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
ZAKON BIOGENESISE, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec) ..	.50
ZBIRKA BUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Beslaj) ..	.30
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trde vezana ..	1.50
ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majeka izdaja letnika 1923, vsaka po ..	.10
ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na depisicah, 2 za 5c. (Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana 60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezane v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnic 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne preste. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

NE VZNEMIRJAJTE SE!

Joseph Triner Company je prejela od časa do časa pritožbe, da se je nahajala gošča na dnu steklenice Trinerjevega zdravilno grenkega vina. Po skrbnem in trudopolnem znanstvenem in kemičnem preiskovanju so izdelovalci te slovite želodčne tonike pronašli, da so ti mali delci gošče samo mali vinski kamenčki. Trinerjevo zdravilno grenko vino vsebuje takozvano cascara sagrađa in druga grenka zelišča in koreninice ter rdeče vino. Samo dobro staro vino rabi Joseph Triner Company in ta gošča je dokaz, da izdelovalci rabijo edino dober material. Ne vznemirjajte se, kakovost in učinkovitost Trinerjevega zdravilno grenkega vina ni zmanjšana vsled te gošče, ki je popolnoma neškodljiva! Hranite Trinerjevo zdravilno grenko vino v enakomerni temperaturi in ne postavljajte ga v hladne shrambe! Na to zdravilo se lahko zanesete v takih slučajih kot je slab tek, zaprtje, glavobol, plin v črevih. Njegova slovitost zadnjih 34 let je najboljša garancija. Če ga ne morete dobiti v svoji soseski, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Illinois.

Po tolikih letih razlaganja socialističnih naukov je še vedno milijone delavcev, ki ne vedo, kaj je socializem. Da ga bodo spoznali, je treba, da čitajo socialistične liste in knjige. Širite med njimi socialistično literaturo!

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.